

ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ PORTUGHEZĂ A LUCRĂTORILOR CU DIZABILITĂȚI ȘI VĂTĂMĂRI PROFESIONALE (ANDST) (CAZUL PT6)

Introducere

Promovarea unor practici eficiente de securitate și sănătate în muncă (SSM) este esențială pentru crearea unor locuri de muncă mai sigure și mai sănătoase. Îmbunătățirea mecanismelor și a practicilor de gestionare a SSM într-o gamă largă de sectoare de activitate și pentru toate categoriile de întreprinderi — mari, mijlocii și mici — este stimulată, sprijinită și menținută de o serie de actori instituționali și de procese interne și externe întreprinderilor. Cercetarea științifică evidențiază, printre altele, rolul esențial pe care îl pot avea autoritățile publice de reglementare în domeniul SSM, cum ar fi inspectoratele de muncă, serviciile de prevenție, precum și alte părți interesate din domeniul SSM (EU-OSHA, 2021). Prezentul studiu de caz face parte dintr-un proiect de cercetare desfășurat în Portugalia pentru a oferi o perspectivă suplimentară asupra acestui subiect.

În Portugalia, societățile de asigurări au responsabilitatea gestionării accidentelor de muncă, inclusiv a acordării tratamentelor medicale și a stabilirii dizabilităților rezultate (temporare sau permanente, precum și a gradului lor). Delegarea responsabilității de la angajatori către asigurători este obligatorie (Rodrigues, 2018). Deși nu există o instituție publică care să intervină automat în cazul producerii unui accident de muncă, pentru a supraveghea întregul proces, partea vătămată poate, în cele din urmă, să inițieze demersuri în vederea clarificării drepturilor sale și să solicite consiliere, de exemplu, din partea unor entități ca Autoritatea portugheză pentru condițiile de muncă (*Autoridade para as Condições do Trabalho* – ACT), Ministerul Public sau, alternativ, de la un consilier juridic. Totuși, această inițiativă individuală este influențată de factori precum resursele economice și educaționale ale lucrătorilor (Machado et al., 2018). Pe scurt, spre deosebire de majoritatea statelor membre, Portugalia funcționează pe baza unui sistem de responsabilitate privată, care duce, în astfel de cazuri, la implicarea unei entități „străine de realitatea muncii și de politicile sociale” (Rodrigues, 2018, p. 4, traducere liberă).

Misiunea statului constă în protejarea interesului public în cadrul acestui model, prin efectuarea de activități de inspecție și prin asigurarea mecanismelor de despăgubire în legătură cu accidentele de muncă (Lacomblez & Leitão, 2018). Această intervenție este deosebit de relevantă în situații de incapacitate economică a întreprinderii, precum în cele generate de procedurile de faliment sau de cazurile în care întreprinderea a dispărut ori nu poate fi identificată. În astfel de situații, responsabilitatea revine Fondului de sprijin pentru lucrători (FAT). Cu toate acestea, nu există o instituție publică de tutelă care să supravegheze în mod sistematic întregul proces ulterior accidentului și să aibă atribuții explicite de monitorizare a protecției drepturilor lucrătorilor (Rodrigues, 2018).

Asociația Națională a Lucrătorilor cu Dizabilități și Vătămări legate de muncă (*Associação Nacional dos Deficientes Sinistrados no Trabalho* – ANDST) oferă sprijin juridic, social și psihologic, precum și sprijin pentru reintegrarea socială și profesională a lucrătorilor victime ale accidentelor de muncă sau ale bolilor profesionale, având ca obiectiv asumarea unui rol de entitate de tutelă pentru drepturile lucrătorilor. Orice persoană poate deveni membru contra unei taxe modice (12 euro anual + 5 euro taxă de înregistrare), iar sprijinul juridic, social și psihologic este oferit gratuit; evaluările și rapoartele medicale pot să implice costuri suplimentare. Asociația beneficiază de sprijin public din partea Institutului Național de Reabilitare (*Instituto Nacional de Reabilitação* – INR, I.P.) și a Institutului de Securitate Socială (*Instituto da Segurança Social, I.P.*) începând din anul 2004.

Astfel, prezentul studiu de caz ilustrează acțiunile desfășurate de ANDST în vederea atenuării limitărilor acestui sistem de responsabilitate privată.

Descrierea cazului

Obiective

ANDST este o instituție privată de solidaritate socială (IPSS) care furnizează sprijin juridic, social și psihologic și promovează reintegrarea socială și profesională a lucrătorilor victime ale accidentelor de muncă sau ale bolilor profesionale.

Intervenția asociației are ca scop să răspundă nevoilor concrete ale lucrătorilor atunci când interacționează cu diferite instituții (de exemplu, instanța de muncă, Institutul de Securitate Socială), nevoi care sunt adesea influențate de resursele lor economice și educaționale. În plus, intervenția abordează și relația inegală care există frecvent între lucrători și instituțiile la care aceștia pot apela pentru protejarea drepturilor lor (Rodrigues, 2018).

Grupul-țintă

Acțiunea ANDST se adresează lucrătorilor accidentați la locul de muncă sau victimelor bolilor profesionale, precum și liderilor și delegaților sindicali. Cu peste 20 000 de membri care beneficiază de sprijin, asociația dispune de o echipă multidisciplinară care ajută 4 000 de lucrători anual. După cum a menționat președintele ANDST, persoanele care cer sprijin sunt deseori lucrători cu nivel slab de calificare, provenind din contexte profesionale diferite:

„În medie, oferim anual sprijin unui număr de 4 000 de persoane care apelează la serviciile noastre, după cum reiese din rapoartele noastre de activitate¹. În prezent, avem specialiști în drept, psihologie și servicii sociale.

Majoritatea solicitărilor provin de la lucrători slab calificați din mediul industrial, în special din sectorul construcțiilor, iar [în ultima perioadă] de la un număr tot mai mare de lucrători din sectorul serviciilor și comerțului, persoane cu traume și, mai ales, cu afecțiuni recunoscute ca boli profesionale. Acest lucru se întâmplă destul de frecvent în marile supermarketuri (...), dar și în marile depozite. (...) Din sectorul serviciilor primim din ce în ce mai multe solicitări de sprijin [din partea lucrătorilor], fie pentru certificarea bolilor profesionale, fie pentru sprijin în legătură cu traumele cauzate de accidente de muncă.

Este bine cunoscut faptul că liderii și delegații sindicali întâmpină dificultăți în sprijinirea lucrătorilor atunci când aceștia apelează la ei și sunt îngrijorați pentru că au suferit un accident [de muncă] pe care societatea de asigurări nu-l recunoaște ca atare sau pe care, adesea, întreprinderile refuză să-l raporteze societății de asigurări, precum și pentru că este greu să obțină recunoașterea bolii profesionale ca atare (...) este greu să convingă medicul de medicina muncii sau medicul de familie să-și îndeplinească obligația legală de notificare.”

Președintele ANDST, bărbat, 48 de ani de vechime

Ce măsuri s-au luat și cum?

Situațiile standard în care intervenția ANDST este deosebit de necesară au fost identificate de autori după cum urmează:

- a) când accidentul nu a fost raportat societății de asigurări sau când societatea de asigurări nu recunoaște legătura de cauzalitate dintre accident și vătămare:**

Interacțiunea cu societatea de asigurări și riscul de răspundere individuală în cazul unui accident de muncă

ANDST joacă un rol esențial în medierea relației dintre lucrători și societățile de asigurări, asigurând descrierea corectă a accidentelor de muncă. Când societățile de asigurări angajează investigatori

¹ Cel mai recent raport de activitate al ANDST este disponibil la adresa: <https://andst.pt/documentos-institucionais>

pentru a interoga lucrătorii, în încercarea de a se sustrage de la răspundere și, în consecință, de a-și rezerva dreptul de a solicita rambursarea despăgubirilor plătite victimei, ANDST urmărește în mod constant să informeze lucrătorii că au obligația de a răspunde doar la solicitările formulate de ACT, Garda Națională Republicană (GNR) sau Poliția de Securitate Publică (PSP):

„În prezent există o situație asupra căreia am atras în mod constant atenția. Asigurătorii au angajat recent întreprinderi specializate, pe care le numim «detectivi», care vor investiga accidentele de muncă. Aceștia intră în contact cu lucrătorul – victima –, cu un coleg de muncă sau cu un membru al familiei, invocând necesitatea accelerării procedurii și solicitându-le, în special lucrătorului, să descrie cum s-a produs accidentul. Și, nu de puține ori, lucrătorul este sub tratament, uneori este internat în spital, iar după trei sau patru luni primește acasă o scrisoare din partea societății de asigurări, prin care este înștiințat că, în urma investigării circumstanțelor accidentului, s-a concluzionat că acesta s-a produs din vina sa, ca urmare a încălcării normelor de siguranță. În consecință, societatea de asigurări descrie eronat accidentul, nu își asumă responsabilitatea și își rezervă dreptul de a cere rambursarea sumelor plătite victimei. Desigur, când lucrătorul primește o astfel de scrisoare (...), acesta ajunge într-o stare de profundă îngrijorare, nu doar el, ci și întreaga sa familie, întrucât astfel de situații au un impact direct asupra familiei. (...) le-am spus întotdeauna lucrătorilor (...) că, în asemenea situații, nici lucrătorul, nici membrii familiei sau colegii nu ar trebui să răspundă acestor persoane și nici să facă vreo declarație. Lucrătorul este obligat să răspundă doar solicitărilor formulate de ACT, GNR sau PSP.”

Președintele ANDST, bărbat, 48 de ani de vechime

Interacțiunea cu Tribunalul Muncii în cazurile în care societatea de asigurări descrie eronat accidentul de muncă

În situațiile în care societatea de asigurări descrie eronat un accident de muncă, atribuind leziunea rezultată unei alte cauze, pe baza evaluării medicului său, ANDST depune eforturi pentru a se asigura că lucrătorii contestă această concluzie. Asociația depune o cerere la Tribunalul Muncii în vederea apărării drepturilor lucrătorilor, pune la dispoziție un medic care evaluează dacă există o legătură de cauzalitate între leziune și activitatea profesională, precum și tipul de incapacitate rezultată, și se asigură că lucrătorii nu sunt împovărați cu cheltuieli judiciare pe care, de cele mai multe ori, nu și le pot permite:

„Când un lucrător se prezintă cu o leziune sau un traumatism, (...) iar medicul asigurătorului afirmă: «Uitați, este o leziune veche, nu are nicio legătură cu vreun accident, este o problemă degenerativă». Se încearcă astfel descrierea eronată a accidentului de muncă. Din păcate, lucrătorul întâmpină mari dificultăți, pe de o parte, în a apela la un medic specialist care să contrazică opinia medicului societății de asigurări și, pe de altă parte, în a depune o cerere la Tribunalul Muncii pentru a-și revendica drepturile. Iar, în prezent, accesul la justiție este mult mai greu, deoarece lucrătorul care intenționează să-și revendice drepturile în fața Tribunalului Muncii poate fi obligat la plata unor taxe judiciare. (...) Lucrătorii cu dificultăți financiare ajung să se întrebe de două ori dacă merită sau nu să inițieze un demers judiciar. Aceasta reprezintă o negare a dreptului la justiție, o negare a accesului la justiție. În astfel de situații, noi depunem cererea introductivă și colaborăm cu un medic care certifică dacă există sau nu o legătură de cauzalitate cu munca și dacă leziunea este permanentă, constituie o incapacitate permanentă sau doar o incapacitate temporară absolută. Chiar și în aceste condiții, sesizăm Tribunalul Muncii și, de regulă, prin intervenția noastră ca parte care asistă în proces, reclamantul nu suportă niciun cost.

(...) am reușit, în 95 % din cazuri, să obținem recunoașterea accidentului ca accident de muncă și a legăturii de cauzalitate între leziuni și accident. Iar lucrătorul este, desigur, despăgubit pentru accidentul de muncă.”

Președintele ANDST, bărbat, 48 de ani de vechime

Intervenția ANDST – întocmirea unui raport medical, redactarea unei cereri adresate Tribunalului Muncii pentru revizuirea gradului de incapacitate stabilit și solicitarea rambursării cheltuielilor aferente

Când accidentele de muncă generează instalarea unei incapacități permanente, ANDST urmărește verificarea tipului și a gradului de incapacitate stabilite atât de societatea de asigurări, cât și de Institutul de Medicină Legală, întrucât pot apărea discrepanțe între evaluările efectuate. În astfel de situații, cazul este analizat în cadrul unei comisii medicale, alcătuită din medici desemnați de ambele entități, iar ANDST pune la dispoziție un medic care să reprezinte lucrătorul în cadrul acestei comisii. Această reprezentare este esențială pentru asigurarea unui rezultat cât mai echitabil pentru lucrători:

„Dacă, în urma unui accident de muncă, un lucrător rămâne cu o incapacitate permanentă, când apelează la serviciile noastre, solicităm întotdeauna avizul unui medic pentru a confirma sau a infirma incapacitatea propusă sau sugerată de societatea de asigurări și, de asemenea, de Institutul de Medicină Legală. Dacă există discrepanțe în stabilirea [gradului de] incapacitate – de exemplu, dacă societatea de asigurări susține că gradul de incapacitate este de 5 %, Institutul de Medicină Legală apreciază că este de 8 %, iar medicul nostru îl evaluează la 8 % sau 10 % –, atunci se constituie o comisie medicală, iar lucrătorul este reprezentat de medicul nostru. Din păcate, de regulă, în cadrul comisiilor medicale – iar instanțele cunosc acest lucru, la fel și judecătorii și procurorii –, dacă lucrătorul nu este însoțit de un medic la comisia medicală, chiar și atunci când opinia Institutului de Medicină Legală indică un grad de incapacitate mult mai mare decât cel stabilit de societatea de asigurări, prevalează, de regulă, opinia asigurătorului. În cazul membrilor noștri, care sunt reprezentați de medicul nostru, prevalează, în general, evaluarea acestuia.”

Președintele ANDST, bărbat, 48 de ani de vechime

Există însă situații în care societatea de asigurări nu recunoaște nicio incapacitate rezultată în urma accidentului. Medicul ANDST efectuează o evaluare, iar ulterior serviciul juridic al asociației formulează o cerere către Tribunalul Muncii pentru reanalizarea situației. Între timp însă, lucrătorii, adesea inapți pentru muncă, rămân fără nicio sursă de venit. ANDST intervine și în aceste situații, recomandând lucrătorilor să solicite medicului de familie concediu medical și contactând ulterior organismul de securitate socială pentru a-l informa că partea vătămată se află în incapacitate temporară și că dosarul este în curs de soluționare la Tribunalul Muncii, asigurând astfel plata indemnizației aferente incapacității temporare totale a lucrătorului:

„(...) Dacă societatea de asigurări consideră că, după vindecarea clinică, reclamantul nu a rămas cu nicio incapacitate permanentă, iar reclamantul nu este de acord și apelează la serviciile noastre, procedura este aceeași. Lucrătorul este consultat de medicul care colaborează cu noi, iar acesta întocmește un raport care confirmă existența unei incapacități permanente. Serviciul nostru juridic depune cererea introductivă la Tribunalul Muncii. Ulterior, procedura își urmează cursul normal. Au existat numeroase cazuri în care, de exemplu, societatea de asigurări nu își asumă răspunderea, chiar și în cazul unui accident grav, în care victima este, în fapt, incapabilă să muncească. Dacă lucrătorul nu își poate desfășura activitatea profesională, îi recomandăm să solicite concediu medical medicului de familie. Medicul de familie recunoaște că, de fapt, acesta nu poate lucra și îi acordă concediu medical, însă fără plată.

(...) Informăm imediat instanța, dosarului i se atribuie un număr, iar serviciul nostru social contactează sistemul de securitate socială, comunicând că partea vătămată se află în incapacitate temporară și că dosarul este în curs de judecare la Tribunalul Muncii. Prin urmare, solicităm plata indemnizației pentru incapacitatea temporară totală a lucrătorului. Și aceasta este plătită. Dacă nu există un dosar pe rolul instanței, plata nu este efectuată. Însă, dacă există un dosar, organismul de securitate socială achită indemnizația pentru incapacitate temporară și își rezervă, în mod firesc, dreptul de a interveni în proces în calitate de asistent. Dacă societatea de asigurări este condamnată, aceasta este obligată să ramburseze organismului de securitate socială sumele plătite lucrătorului.”

Președintele ANDST, bărbat, 48 de ani de vechime

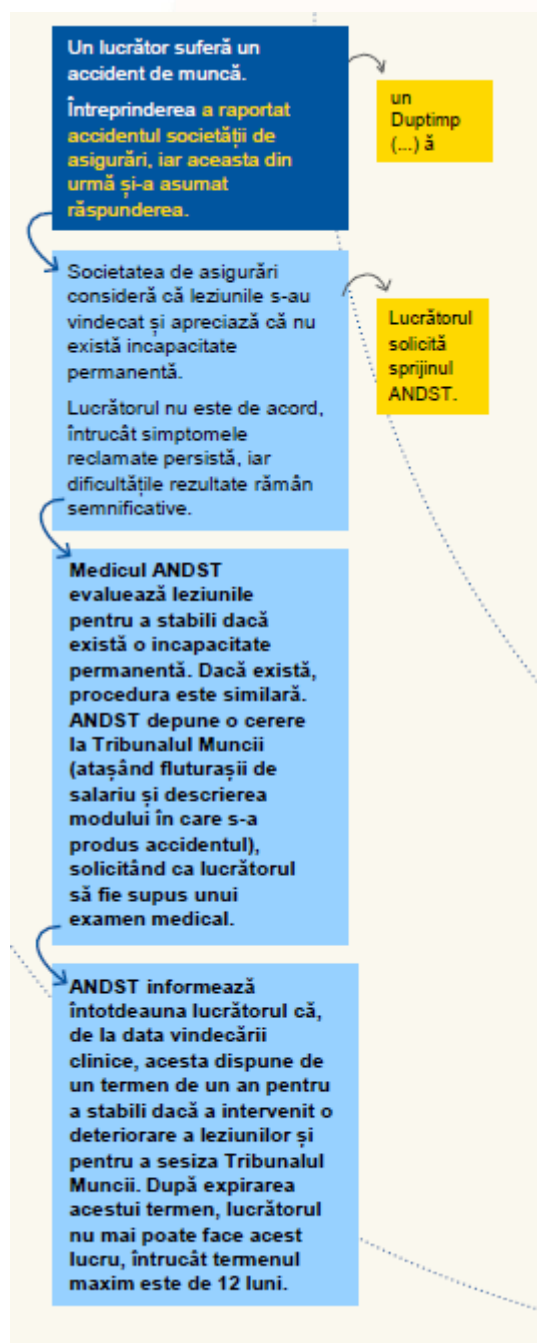
Figura 1 ilustrează o diagramă de flux a momentelor-pivot ale intervenției ANDST în situațiile în care accidentul de muncă **nu este raportat** de către întreprindere.

Figura 1: Intervenția ANDST în cazurile de accidente de muncă neraportate

Figura 2 ilustrează o diagramă de flux a momentelor-pivot ale intervenției ANDST în situațiile în care **accidentele de muncă sunt recunoscute ca atare**, dar lucrătorii se confruntă cu **dificultăți legate de gradul de incapacitate** stabilit.

Figura 2: Intervenția ANDST în cazurile de accidente de muncă raportate

b) în situațiile în care boala profesională nu este raportată sau gradul de incapacitate atribuit nu este în concordanță cu problemele de sănătate ori cu starea de sănătate percepută de lucrător

Procesul aferent bolilor profesionale implică o complexitate mai mare. Responsabilitatea pentru certificarea și gestionarea bolilor profesionale revine statului, prin intermediul Departamentului pentru Protecția împotriva Riscurilor Profesionale (DPCRP).

Conform datelor furnizate de DPCRP, în 2017 au fost înregistrate 1 797 de raportări obligatorii de boli profesionale, numărul lor crescând la 5 970 în 2018 și ajungând la 14 440 în 2019. În mod notabil, în 2019, 5 740 de boli în total au fost certificate oficial ca având origine profesională.

Numărul redus și caracterul neuniform al datelor prezentate de DPCRP îngreunează înțelegerea adecvată a proceselor de certificare a bolilor profesionale. În plus, durata îndelungată a acestor procese, coroborată cu un nivel scăzut de informare a lucrătorilor cu privire la drepturile lor, accentuează dificultățile existente. În 2023, ANDST a acordat sprijin în 427 de cazuri de boli profesionale.

Interacțiunea cu medicul care întocmește raportul – având în vedere că raportarea bolilor profesionale este obligatorie, indiferent dacă este realizată de medicul de medicina muncii, de medicul de familie sau de medicul care colaborează cu ANDST

„Insistăm întotdeauna ca persoanele care ni se adresează cu suspiciunea unei boli profesionale să știe că, dacă există un medic în cadrul întreprinderii, acesta este medicul care trebuie să intervină [în procedură]. Dacă acest element nu există – pentru că există în întreprinderile mari, dar nu și în întreprinderile mici și microîntreprinderi –, atunci intervine medicul de familie. În ceea ce privește medicul de familie, încercăm întotdeauna să-l sensibilizăm asupra obligației de a întocmi raportul, indiferent de lipsa de timp sau de numărul mare de pacienți. Atunci când nu este implicat nici medicul întreprinderii, nici medicul de familie, raportul poate fi întocmit de medicul care colaborează cu noi [medicul ANDST] sau de un medic privat. Indiferent de medic, raportarea este obligatorie. Este vorba despre o boală cu declarare obligatorie.”

Președintele ANDST, bărbat, 48 de ani de vechime

Sprijinul oferit de ANDST, fără niciun cost pentru persoanele care-l solicită, cuprinde o gamă variată de servicii. Printre altele, aceste servicii pot fi furnizarea de: informații despre drepturile și garanțiile asociate cererilor de despăgubire pentru boli profesionale; sprijin pentru contestații administrative sau judiciare în situațiile în care lucrătorii contestă deciziile emise de DPCRP; asistență privind cererile de remitere a pensiei, atunci când acest lucru este permis de lege; facilitarea cererilor de rambursare a cheltuielilor aferente ajutoarelor tehnice și serviciilor de asistență medicală; precum și îndrumare informativă și juridică acordată membrilor familiei în cazurile de deces survenit ca urmare a bolilor profesionale. De asemenea, ANDST poate facilita întocmirea rapoartelor clinice necesare pentru reanalizarea cazurilor privind agravarea dizabilităților.

Totodată, ANDST colaborează frecvent cu instituții publice și private în vederea desfășurării unor inițiative de sensibilizare a publicului cu privire la drepturile și garanțiile aferente evenimentelor nefericite produse la locul de muncă.

Intervenția ANDST în cazul unei boli profesionale

Certificarea unei boli profesionale poate fi un proces de durată, care ajunge frecvent la trei ani sau chiar mai mult de la momentul raportării bolii de către un medic. Această situație poate genera dificultăți pentru lucrătorul care așteaptă certificarea, întrucât nu există nicio garanție că acesta va fi rezultatul final și există, totodată, posibilitatea ca decizia să stabilească lipsa unei legături de cauzalitate cu condițiile de muncă. În acest din urmă caz, lucrătorul are la dispoziție 15 zile pentru a depune contestație, iar ANDST acordă sprijin în cadrul acestei proceduri. Potrivit președintelui ANDST, în astfel de situații sunt solicitate frecvent rapoarte din partea Departamentului pentru Protecția împotriva Riscurilor Profesionale din cadrul organismului de securitate socială și sunt utilizate serviciile medicale disponibile în cadrul asociației. Dacă este recunoscută o incapacitate permanentă, se formulează o contestație. În cazul în care contestația este respinsă, iar poziția inițială

se menține, se poate recurge la sesizarea Tribunalului Muncii, demers care a generat rezultate pozitive:

„Procesul de certificare a bolii durează, în medie, trei ani. Este, într-adevăr, foarte mult timp pentru un lucrător, doar pentru a-și vedea boala certificată. Fie boala este certificată, ceea ce se întâmplă adesea, fie nu este stabilită o legătură de cauzalitate cu condițiile de muncă, iar lucrătorul este informat că are la dispoziție 15 zile pentru a formula o contestație ierarhică. Lucrătorul nu știe ce să facă (...) (...) Sau există cazuri identice în care Departamentul pentru Protecția împotriva Riscurilor Profesionale recunoaște existența unei boli profesionale, dar fără o incapacitate permanentă. În aceste situații, lucrătorul poate să nu fie de acord și să formuleze o contestație. «Cum se face acest lucru?» Lucrătorul nu știe ce să facă. (...) Așadar, ce facem noi – și ce fac de obicei serviciile – este să solicităm toate rapoartele de la Departamentul pentru Protecția împotriva Riscurilor Profesionale și să apelăm la serviciile noastre medicale. Dacă este recunoscută o incapacitate permanentă, se formulează o contestație. Dacă răspunsul la această contestație este negativ, menținându-se aceeași poziție, ceea ce facem, cu rezultate bune, este să sesizăm Tribunalul Muncii.”

Președintele ANDST, bărbat, 48 de ani de vechime

Gradul de inovare

Datorită dublei acțiuni a ANDST (preventivă și reactivă), aceasta constituie o practică inovatoare la nivel național. Asociația organizează periodic, la nivelul țării, sesiuni de informare cu lideri sindicali și reprezentanți ai lucrătorilor, recunoscuți drept actori-cheie în combaterea subraportării accidentelor de muncă și a bolilor profesionale, atât ulterior producerii acestor evenimente critice, cât și în sprijinul acordat pentru intermedierea contactului lucrătorilor cu diferitele instituții implicate în recunoașterea și reevaluarea incapacității profesionale, precum și în procesul de reintegrare profesională a acestora.

Abordare

Abordarea urmată este în principal reactivă, însă asociația a integrat recent și o abordare proactivă, implementată prin sesiuni de informare cu actori-cheie, care pot influența mai direct situațiile reale de muncă.

„Pe lângă vocația noastră principală — intervenția ulterioară unui accident sau unei boli profesionale —, suntem foarte concentrați pe promovarea prevenției ori de câte ori este posibil. Acesta este motivul pentru care am desfășurat câteva acțiuni de informare publică, fără precedent chiar și la nivel național, precum și expoziții fotografice destinate publicului larg, având ca temă accidentele de muncă și bolile profesionale.”

Președintele ANDST, bărbat, 48 de ani de vechime

Care au fost rezultatele?

În prezent, ANDST are 20 000 de membri, din care 4 000 beneficiază de sprijin direct. În 2023 au avut loc, la nivel național, 2 673 de sesiuni individuale privind accidentele de muncă și 426 de sesiuni individuale privind bolile profesionale. Dintre aceste sesiuni, 2 377 au fost desfășurate cu lucrători de sex masculin și 722 cu lucrători de sex feminin. Din numărul total de lucrători, 1 001 aveau vârste cuprinse între 45 și 55 de ani.

Sprijinul acordat de ANDST a avut ca rezultat un total de 642 de consultări juridice, 242 de consultări în domeniul serviciilor sociale, 69 de consultații psihologice și 385 de evaluări medicale și ale prejudiciilor fizice (ANDST, 2023).

Factori de succes și provocări

În Portugalia, lucrătorii nu sunt adesea suficient de bine informați cu privire la procedurile de recunoaștere oficială a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale. Aceasta include înțelegerea momentului în care trebuie sesizată instanța dacă o boală nu este recunoscută ca fiind de natură profesională sau în situațiile în care este recunoscută ca fiind de natură profesională, dar fără atribuirea unei incapacități rezultate. Din acest motiv, informațiile pe care ANDST se concentrează să le furnizeze lucrătorilor, precum și reprezentarea acestora în fața instituțiilor care au competența de a acționa în astfel de situații constituie factori esențiali pentru succesul ANDST. Pe lângă sprijinul tehnic acordat lucrătorilor în aceste domenii, asociația organizează sesiuni de informare publică, în special în regiunile din interiorul țării, destinate reprezentanților lucrătorilor și liderilor sindicali.

Una dintre principalele provocări la nivel național constă în gestionarea accidentelor de muncă de către societățile de asigurări, spre deosebire de alte state membre ale UE, unde această responsabilitate revine statului, prin intermediul sistemului de asigurări sociale. În acest context intervine activitatea ANDST: protejarea drepturilor lucrătorilor, care pot intra în conflict cu societățile de asigurări din cauza naturii orientate spre profit a acestora. Sustenabilitatea acestei asociații reprezintă, de asemenea, o provocare, având în vedere nivelul redus de finanțare de care beneficiază în Portugalia, comparativ cu asociații similare din alte țări europene.

Prin urmare, este esențială regândirea actualului model de răspundere privată pentru accidentele de muncă din Portugalia. Acest model, diferit de cel existent în alte sisteme juridice europene, ar trebui să evolueze către un model de responsabilitate socială integrat în cadrul organismelor de securitate socială, asigurând astfel o protecție sporită a lucrătorilor (Lacomblez & Leitão, 2018; Rodrigues, 2018).

Transferabilitatea către alte state membre ale UE

ANDST este afiliată la Federația Internațională a Persoanelor cu Dizabilități Fizice (F.I.M.I.T.I.C.) și este membră a Observatorului pentru Dizabilități și Drepturile Omului. Există însă diferențe semnificative între asociațiile din Portugalia și cele din restul statelor membre, în principal deoarece, în alte țări, organismul de securitate socială este responsabil de gestionarea acestui proces. Astfel, după cum s-a menționat anterior, asigurarea pentru accidentele de muncă reprezintă o formă de asigurare socială, spre deosebire de situația existentă în Portugalia. În acest din urmă caz, organizațiile private sunt responsabile de gestionarea unor astfel de situații, aspect care se află la originea diferitelor cereri de intervenție adresate ANDST. În plus, în alte țări, preocuparea principală vizează reintegrarea profesională și reabilitarea lucrătorilor. În Portugalia, cererile se concentrează pe recunoașterea accidentului de muncă ca atare.

Referințe

- ANDST - *Associação Nacional dos Deficientes Sinistrados no Trabalho*. (2024). *Relatório de atividades e contas*.
<https://andst.pt/assets/uploads/ca3b0-relatorio-atividades-e-contas-2024-parecer-cf-e-ata.pdf>
- EU-OSHA – Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă, *Îmbunătățirea conformității cu reglementările în materie de securitate și sănătate în muncă: analiză generală*, 2021.
https://osha.europa.eu/sites/default/files/Improving_compliance_OSH_regulations_lit%20review.pdf
- Lacomblez, M., & Leitão, A. R. (2018). *O regresso ao trabalho após um acidente de trabalho: apresentação do dossier*. *Laboreal*, 14(1).
<https://journals.openedition.org/laboreal/pdf/549>
- Machado, L., Rodrigues, V., Madureira Pinto, J., Pereira, C., Santos, M., Cunha, L., Lacomblez, M., & Monteiro, B. (2018). *Regresso ao trabalho após acidente: Superar os obstáculos*. Associação Nacional dos Deficientes Sinistrados no Trabalho. <http://oddh.iscsp.utl.pt/index.php/pt/2013-04-24-18-50-23/outras-publicacoes/item/420-andst>

Rodrigues, V. (2018). *Os sinistrados no trabalho e o direito à reparação: percursos pós-sinistro de contacto com as instituições. Laboreal*, 14(1).
<https://doi.org/10.4000/laboreal.552>

Autori:

Liliana Cunha și Sarah Maggioli, Centrul de Psihologie al Universității din Porto (CPUP); Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației a Universității din Porto (FPCEUP), Portugalia.

Sara Ramos, Centrul pentru Studiul Schimbărilor Socioeconomice și Teritoriului (DINÂMIA'CET); Institutul Universitar din Lisabona (ISCTE), Portugalia.

Coordonarea proiectului:

Dietmar Elsler, Ioannis Anyfantis, Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă (EU-OSHA).

Acest studiu de caz a fost realizat la solicitarea Agenției Europene pentru Securitate și Sănătate în Muncă (EU-OSHA). Conținutul său, inclusiv eventualele opinii și concluzii exprimate, aparțin exclusiv autorilor și nu reflectă neapărat opiniile EU-OSHA.

Nici Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă, nici altă persoană care acționează în numele agenției nu este responsabilă de modul în care ar putea fi folosite aceste informații.

© Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă, 2026

Reproducerea textului este autorizată cu condiția menționării sursei.

Pentru utilizarea sau reproducerea fotografiilor sau a altor materiale pentru care Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă nu deține drepturile de autor, trebuie solicitat acordul direct de la deținătorii drepturilor de autor.